

assortment of early European manufactories – Meissen (Germany), Saint Cloud (France), Chelsea and Wedgwood (Great Britain) have been revealed. In Ukrainian production, a similar stylistic transformation of tableware was found at the Baranivka Porcelain Factory and the Kyiv-Mezhyhiria Faience Factory.

Research methodology. The study applies general scientific principles, methods and approaches. Principles of comprehensiveness, historical-chronological, historical-comparative, historical-cultural methods, art historical analysis and cross-cultural methods are applied.

Novelty. It is associated with the establishment of the between the formation of silver and porcelain in the late XVIII – early XIX centuries.

The practical significance. The obtained results expand the sources of inspiration for the motifs of the formation and decoration of porcelain in Europe and Ukraine. In addition, they allow to complete the history of decorative and applied arts, in particular the field of ceramics.

Key words: fine ceramics, silver, porcelain, earthenware, molding, England, Ukraine, XVIII–XIX centuries, arts and crafts, jewelry design

Надійшла до редакції 19.11.2023 р.

УДК 782.1

МУЗИЧНИЙ ТЕАТР ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ : ІСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Татарнікова Анжелика Анатоліївна – доктор мистецтвознавства, доцент кафедри мистецтвознавства та загально-гуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса
<https://orcid.org/0000-0002-6310-8276>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v46i.666>
angelikatatarnikova75@gmail.com

Стаття присвячена огляду музично-театральної культури Вікторіанської епохи в історичному контексті англійської «моделі світу». Визначено ціннісно-сміслові настанови даного соціально-культурного періоду Британської імперії другої пол. XIX століття та їхню імплементацію в мистецтві. Узагальнено відомості про Вікторіанський музичний театр як національний знак в англійській музично-театральній культурі зазначеного періоду. Аналізуються жанрові моделі вікторіанського театру – баладна опера, Савой-опера.

Ключові слова: Вікторіанська епоха, музичний театр, баладна опера, Савой-опера, музично-театральна культура.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Вікторіанську епоху (1837-1901 рр.) визначають золотим століттям Британської історії, чий смислові домінанти визначили той, особливий тип національної культури, в якому такі поняття як вікторіанські цінності, вікторіанський спосіб життя, вікторіанський театр є предметом постійного аналізу і переосмислення в соціально-культурному просторі. Англійський музичний театр Вікторіанської епохи, затвердивши свої принципи музично-театрального втілення, які безсумнівно відповідали національним характеристикам англійців, формуючись століттями в стереотипи і образи-символи, отримав визначення «замкнутого жанру», – на сьогоднішній день залишається явищем маловідомим і маловивченим, що визначає актуальність заявленої теми.

Аналіз досліджень і публікацій. Великий масив літератури, присвяченої історіографічному огляду Вікторіанської епохи (Hobsbaum E. [6]), Meantz S. [7]) і зміст більшості робіт, що включає відомості про біографії співавторів (Eden D.[3]), досліджень аналізу творчості У. Гілберта і А. Саллівана (Findon B. W. [5]), інформацію про Вікторіанський театр (Booth M. [2]) належить авторам англійських країн (Велика Британія, Сполучені Штати, рідше Австралія). Аналіз даного матеріалу в українському музикознавстві та культурознавстві фактично не висвітлений; можна виділити відокремлені публікації з даної проблематики [1], що вказує на маловивченість даної теми у вітчизняному наукознавстві.

Мета статті – узагальнення відомостей про період Великої Британії другої пол. XIX – початку XX ст. – «Вікторіанську епоху» – соціально-значущі аспекти, світоглядні настанови якої отримали втілення в англійському національному музичному театрі на прикладі баладної опери, Савой-опери.

Виклад основного матеріалу. Цілісність культури, пронизаної відчуттям упевненості та почуттям міцності буття у поєднанні з технічним і науковим прогресом, що зміцнювався у свідомості вікторіанців побутовим і соціальним оптимізмом, пов'язують із «Золотим Століттям» Британської імперії. Саме так в історії Великої Британії визначають період правління останньої правлячої представниці Ганноверської династії королеви Вікторії, який отримав відповідну назву – «Вікторіанська епоха» (1837-1901 рр.).

Той період величі й процвітання корелює з культурним контекстом тюдорівської доби, де тривале правління Єлизавети I (1558-1603 рр.) стало домінантним в історії країни, стверджуючи, що «"Весела Англія", закохана в життя, знайшла свій вираз у музиці й літературі, в архітектурі й мореплавстві» [4] і водночас, визначає найголовніші ідеї-символи англійської державності – величну ходу в розвитку Британії

від королеви Єлизавети до королеви Вікторії, дух старого доброго часу, збереження Святої старовини.

Цілісність та своєрідність Вікторіанської ери визначається її базовими константами, серед яких виділяємо *культ монарха, національну ідентичність, непорушність традицій та «Вікторіанську мораль»*.

Сам образ жінки-монарха в історії Британської імперії набув рис, з одного боку, квазірелігійного культу: співвідносячи з образом Діви Марії, з іншого боку, символу нації: де центром національного життя країни є королева. Починаючи з XIX ст., королівські урочистості прославлялися всіма релігійними конфесіями: «Собор, абатство, парафіяльна церква, молитовний дім диссентера, каплиця методиста і католика і синагога ізраеліта, – зазначала газета «Таймс», – були однаково відкриті з цієї знаменної нагоди [10].

Історично сформоване розуміння того, що англійці обраний народ, призначений для великих справ і порятунку, що має місію відновити релігійну чистоту і єдність християнського світу, співвідноситься у Вікторіанський період з Оксфордським рухом, що визначався як рух за відродження церковних підвалин, орієнтованих на збереження апостольського спадкоємства і традицій неподіленої Церкви.

Саме в період правління королеви Вікторії в англійському суспільстві склалися особливі підвалини і норми поведінки в сім'ї та суспільстві, що визначаються поняттям «вікторіанська мораль». Королева Вікторія демонструвала своїм підданам уявлення про «гідний» стиль життя, основними цінностями якого з'явилися релігійне почуття і сувора мораль. Приклад особистих взаємин королівського подружжя у Вікторіанську епоху встановив культ сім'ї, де будинок для англійців став царством приватного життя, а саме англійське слово «home» – є «альфа і омега всякого англійця».

Розуміння Вікторіанської епохи як періоду творення національних традицій відзначено в дослідженнях Е. Госбаума як про «один із найбільших періодів для винаходу традицій», називаючи цей процес «invention of tradition» або «mass-producing traditions» [6; 61]. Зокрема, традиція святкування Різдва в сімейному колі утвердилася саме у Вікторіанську епоху, позначивши своє не тільки релігійне, а й соціокультурне значення. Приміром, С. Мінц у своєму «Огляді з історії приватного життя» підтверджує, що англійці Вікторіанської епохи вирізняються вражаючою консервативністю і прихильністю до традицій [7]. Ідилічні образи «доброї старої Англії!» (Old merry England), в яких обитель закону і порядку чергувалися з барвистими картинами, що відобразили найбільш ефектні події минулих епох, вирішальні миті долі великих особистостей, від яких залежить доля народів – це «іконічне» бачення історії Англії імплементується в культурному просторі Вікторіанської епохи та стане базовим для найрізноманітніших явищ вікторіанської художньої культури.

У період правління королеви Вікторії Британська імперія, перебуваючи в zenіті своєї сили та слави, стала часом розквіту всіх галузей культури – культурним Ренесансом, коло основних тем якого демонструвало звернення до історизму, надихаючись образами національної спадщини:

Артурівське Відродження, що асоціюється з образом короля Артура, будучи лейт-мотивом британської культури і символом самої англійської нації, інтерпретувалося художниками-прерафаелітами другої пол. XIX ст. у жанр «літературної картини»;

- історичний живопис, спираючись на символічні рубежі своєї історії, звертається до образів короля Альфреда Великого (шанований століттями як творець англійської християнської цивілізації), Генріха VII, Карла I – короля-мученика (на початку століття котрому, Вальтер Скотт, оспівуючи йому хвалу, писав – «кращий друг, кращий батько, кращий християнин» [2; 2];

- у Вікторіанську епоху архітектура, поєднавши ключові елементи Середньовіччя і риси сучасності, стала одночасно монументальною, динамічною і виразною та за всієї еkleктичності в ній домінував «стиль Тюдорів», що здобув в англійській історіографії назву «стиль Британської імперії» або «Британський ампір».

Дана цілісність культури Вікторіанської епохи, позначена терміном *englishness* «англійськість», пов'язана з розумінням національної ідентичності, здатністю представляти себе іншим, демонструвала і своє ставлення до «чужого», «іншого», інонаціонального. Протиставлення, характерне для вікторіанської і ширше – традиційної британської самосвідомості: блаженна Англія і решта світу (стрясається війнами, заколотами, роздирається протиріччями), повчально ілюструвалися на сцені вікторіанських театрів. Відоме визначення «Англія – Острів – корабель», підтверджує специфічну особливість розвитку англійського музичного театру, як «замкнутого жанру», інтерпретуючи мікромодель острова, відгородженого від усього світу.

У Вікторіанську епоху формується середній клас – нове загальне соціокультурне явище, яке отримало назву «вікторіанство». Важливим засобом трансляції імперської ідеї, що закликає до величчя та могутності держави, стають масові заходи, серед яких особливо виділяються видовищні постановки –

ейдофузикони, діорами (супроводжувані музичними номерами); науково-технічні виставкові центри – Кришталевий палац та «Королівський акваріум», Королівський паноптикум науки та мистецтва та ін.

Варто відзначити, що «розкішний» стиль драматичного театру Вікторіанської епохи з'явився в прагненні відтворити монументальні, пишні видовища, що вражають яскравістю декорацій і костюмів, достатком фарб і навіть запахів, і майже не замовкає музикою, – бажаючи повною мірою відобразити світовідчуття епохи в незаперечною впевненості в тому, що світ влаштований розумно, міць Британії незламна і вічне процвітання їй забезпечено. Помпезний святковий початок, як вираз оптимістичних настроїв, підтримувався звучанням од і гімнів, церемоніальних маршів даного періоду. Насичення музикою у цей період досягло апогею – «Вікторіанці співали у вітальні, в кабінеті і дитячій кімнаті, об'єднувалися в пабах... Вони любили так само слухати спів: оперу, оперету, баладу, концерт, хоровий фестиваль» [12; 125–126]. Епоха Вікторіанства – це домінування міського способу життя, що сприяло появі великої кількості нових театрів. Популярним і престижним проведенням часу стає Вікторіанський театр, національну гордість якого складають: готична мелодрама, флотські (морські) мелодрами, вікторіанський бурлеск, використаний драматургом У. Гілбертом як сюжетна основа Савой опер; баладна опера – всі ці жанри обмежили себе колом образів, безсумнівно відповідаючи фундаментальним сторонам психології вікторіанського суспільства та одночасно наслідуючи традиції середньовічної англійської містерії, дроллс (droll) та ренесансної вуличної балади (street ballad).

Музичний театр Англії в епоху Вікторіанства демонструє шанування давніх традицій: вже протягом двох століть, із моменту свого виникнення, чільне становище посідав жанр англійської *баладної опери*, якому був чужий основний принцип оперного мистецтва – наскрізний музичний розвиток. Баладна опера відтворювала композицію театральної п'єси з епізодичними, замкнутими по відношенню один до одного, музичними номерами. Починаючи з XVIII ст. ні повноцінна музична драма (представлена у творчості Г. Перселла, Дж. Блоу), ні «маска» (розкішний видовищний придворний спектакль) – жоден з цих сценічних жанрів не зберіглися в театральному репертуарі Англії та були відтіснені баладною оперою, генетично висхідною до знаменитої «опери жебраків» Джона Гея і Крістофа Пепуша. Даний оперний жанр, що поєднує в собі розмовні сцени, лаконічну музичну форму, народні або написані у фольклорному стилі пісні і танці, іскрометний гумор і повчальність, став в англійській музичній культурі – певним національним знаком, носієм національного складу думки. Так, Густав Холст, аналізуючи англійську музику другої пол. XIX ст., запропонував наступний ієрархічний ряд її сфер: хорова музика, оркестрова, вокальна (сольна), потім – критика і стан аудиторії [11]. Англійська опера в національній композиторській школі відсутня, на думку автора. Дійсно, на противагу континентальній «великій опері» баладна опера (відомо, що спочатку жанр виник у 20-х роках XVIII ст. на противагу італійській опер *seria*), відкинула даний тип композиторської культури і затвердила свої нові принципи, які безсумнівно відповідали національним характеристикам англійців, формуючись століттями в стереотипи і образи-символи.

До баладної опери, що знаменує кульмінаційний момент у розвитку національного музичного театру Англії – до її закінченої естетики, характерного кола образів, типової музично-драматичної структури – сходить і *опера-Савой*. Варто відзначити, що розкішний стиль театру Вікторіанської епохи, який повною мірою відбив світовідчуття цього періоду, втілювався в театрі Савой (1881 р.), побудованому в найпрестижнішому місці Лондона. Зусиллями геніальної тріади Гілберт – Саллівен – Карт Савой-опера знайшла своїх покровителів (в особі королівської сім'ї) та адресатів, отримавши визнання у всій вікторіанській аудиторії.

Комічна Савой-опера, що виникла як результат плідної співпраці (1875-1896 рр.) двох яскравих індивідуальностей – драматурга Вільяма Гілберта і композитора, диригента Артура Саллівена являє собою окрему гілку музичного театру Вікторіанської епохи. Даний жанр формується відповідно до виключно з національними музично-театральними англійськими традиціями, спираючись на провідні жанрові моделі XVII ст. – антимаску, *semi-оперу*, XVIII ст. – баладну оперу, XIX ст. – вікторіанський бурлеск.

Самоіронія над власними національними рисами і культивована століттями, для англійців є найважливішою гідністю людини, станом душі і частиною способу життя. У Савой-опері абсолютні фундаментальні цінності вихованого вікторіанського суспільства, такі як – уявлення про честь і обов'язок; класова ієрархічність, пройнята офіційністю; абсолютна перевага британських морських сил; повага до монархії, лицарська галантність – в сюжетній лінії комічних опер вивертаються навиворіт. Підтверджує сказане англійська література, в якій більшість письменників є майстрами комічного жанру (Джеффри Чосер, Бенджамін Джонсон, Вільям Шекспір, Джонатан Свіфт, Генрі Філдінг, Вільям Теккерей, Оскар Уайльд, Бернард Шоу та ін.). У цьому плані Савой-опера успадковує риси національної сміхової культури.

У комічній опері з досить складною сюжетно-композиційною лінією, продовжена літературна традиція словесної гри в національному театрі – показ комічних, іронічних або сатиричних можливостей англійської мови, що сягає корінням до часів У. Шекспіра. В даному випадку, автори Савой-опери

створили особливий тип пісні-скоромовки (*patter-song*), в якій персонаж демонструє свої приголомшливо-артикуляційні можливості в швидкому темпі. Слід, зазначити, що саме такі складні мовні звороти, а також, сміхові ситуації, що володіють суто національною специфікою, були із захопленням прийняті у британців і важко сприймалися у публіки континентальної Європи, що надалі призвело до розуміння жанру Савой-опери як виключно англійського феномена в театральній культурі кінця XIX століття.

Відомо, що Савой-опера – і це неодноразово підкреслювалося її «ідейним керівником» Вільямом Гілбертом – цілком і повністю належить театру музичному. Структура опер має класичний зразок даного жанру – симфонічну увертюру, два акти, номерну структуру, що складається з хорових, ансамблевих, сольних номерів, чергуючись із розмовними діалогами. Окремо слід зазначити, що дикційні труднощі, доповнені легкістю, тембровою виразністю, «польотністю» звуку в поєднанні зі співом *bel canto*, що вимагає бездоганної чистоти інтонації, округленого звукоутворення, відповідного реєстрового забарвлення – в сукупності пред'являли високі вимоги до вокальної підготовки кожного виконавця. З цікавістю до таких новацій А. Саллівена відносились композитори XX ст., визначаючи винахідливість терміном «word-setting» – мистецтво поєднання ритму мови з ритмом музичним [5; 103]. А. Салліван – видатний композитор Вікторіанської епохи, що володів всім діапазоном композиторського письма (від симфонії, ораторії до гімну і балади) і користуючись вільно всім арсеналом оперних прийомів, свідомо відходив від традицій романтичної опери та створив свій антиромантичний стиль, який близький до умовного театру. Атрибутивні ознаки суто англійського визначаємо у Савой-опері А. Саллівена «Корабель Її Величності "Пінафор"». У національній картині світу корабель – символ самої Англії, в релігійному контексті – символ Церкви, а тема моря є провідною в англійській культурі, зокрема, широко представлена в комічних сюжетах англійського середньовічного містеріального театру, пов'язаних зі сценами – «Ноїв ковчег», «Потоп» і т. п. Фінальне звучання в опері Державного гімну Великобританії «Прав, Британія, морями» [7], так само підтверджувала збереження затверджених традицій. Свого часу, газета «The Times» зазначала, що опера «Корабель Її Величності, «Пінафор»» була спробою створення національного музичного театру, вільного від французьких, італійських і німецьких музичних моделей [8]. Твір мав тріумфальний успіх в Англії (тільки в Лондоні налічувалася 57.149 постановка): мелодії звучали на вулицях, жарти потрапляли в газети, партитура для фортепіано стала затребуваною в лондонських вітальнях – ставши важливою складовою англійського музичного театру.

Таким чином, жанр Савой-опери, що існував на межі музичного і драматичного, серйозного і розважального, наслідуючи традиції баладної опери, став втіленням «старого доброго часу», непорушних ідеалів Вікторіанської епохи і одним з національних символів Британської імперії.

Висновки. Підводячи підсумок невідомому для континентальної публіки явищу, що став національним надбанням англійської Вікторіанської епохи – Вікторіанському музичному театру, відзначимо наступне: тривале правління королеви Вікторії визначають золотим століттям Британської імперії, саме в цей період формується особливий тип англійської культури, що спирається на суто національні історичні традиції, а особливі підвалини, норми поведінки в сім'ї та суспільстві, визначили поняття «вікторіанської моралі». Даний період ознаменований відродженням церковних підвалів в Англії (Оксфордський рух). Інтенсивно розвиваються всі сфери мистецтва і культури, зокрема, – історичний живопис, вікторіанський (готичний) роман, неоготичний стиль в архітектурі. Музична культура Англії після «епохи мовчання» вступає в етап, іменований як нове відродження. Епоха Вікторіанства – це домінування міського способу життя, що сприяло появі нових театрів (театр Савой, 1881 р.), організації виставок (Всесвітня виставка, 1851 р.) і галерей (виставка Національної галереї в Лондоні, 1839 р.). Популярним і престижним проведенням часу став Вікторіанський театр, на сцені якого, баладна опера, опера-Савой затверджуються як справді національний зразок музично-театральної англійської традиції, що зберегли свою актуальність у англійської публіки і донині. Подальша розробка даної теми пов'язана з аналізом музичного матеріалу опер-Савой А. Саллівена і У. Гілберта.

Список використаної літератури

1. Татарнікова А. А., Ставратій А. До питання про музично-театральну культуру Вікторіанської епохи (на прикладі балету А. Саллівена «Викторія і весела Англія»). The 14 th International scientific and practical conference «Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects» MDPC Publishing, Berlin, Germany, July 17-19, 2022. P. 330-336.
2. Booth M. The Victorian Spectacular Theatre. L., 1981. P. 44.
3. Eden D. G&S, the creative conflict. Rutherford: Association University Presses, 1986. 224 p.
4. Elizabeth I and England's Golden Age. Britannica Student Encyclopedia.
5. Findon B. W. Sir Arthur Sullivan: His life and music. Repr. from 1904 ed. New York : AMS Press, 1976. 214 p.
6. Hobsbaum E. Mass-producing traditions: Europe, 1870— 1914. Representing the Nation: A Reader. Histories, heritage and museums / Ed. by David Boswell and Jessica Evans. Routledge; L.; N. Y., 1999. P. 61-69.

7. Meantz S. The History of Private Life: An Overview [Electronic resource]. http://www.digitalhistory.uh.edu/historyonline/private_life.cfm.
8. Meisel M. Realizations, p. 39.
9. Rule, Britannia! URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rule,_Britannia!/ (дата звернення: 21.10.2021 р.).
10. The Times, 25 October, 1809.
11. Vaughan Williams R. And Holst G. Hiers and Rebels. London, 1959.
12. Young K. Music's great Days in the Spas and Waterplaces. Glasgow, 1968.

References

1. Tatarnikova A. A., Stavratii A. (2022). Do pytannia pro muzychno-teatralnu kulturu Viktorianskoi epokhy (na prykladi baletu A.Sallivena «Vyktorii i vesela Anhliia»). The 14th International scientific and practical conference «Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects» MDPC Publishing, Berlin, Germany, July 17-19, 2022. P. 330-336.
2. Booth M. The Victorian Spectacular Theatre. L., 1981. P. 44.
3. Eden D. G&S, the creative conflict. Rutherford : Association University Presses, 1986. 224 p.
4. Elizabeth I and England's Golden Age. Britannica Student Encyclopedia.
5. Findon B. W. Sir Arthur Sullivan: His life and music. Repr. from 1904 ed. New York : AMS Press, 1976. 214 p.
6. Hobsbaum E. Mass-producing traditions: Europe, 1870-1914. Representing the Nation: A Reader. Histories, heritage and museums / Ed. by David Boswell and Jessica Evans. Routledge; L.; N. Y., 1999. P. 61-69.
7. Meantz S. The History of Private Life: An Overview [Electronic resource]. http://www.digitalhistory.uh.edu/historyonline/private_life.cfm.
8. Meisel M. Realizations, p. 39.
9. Rule, Britannia! URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rule,_Britannia!/ (дата звернення: 21.10.2021 р.).
10. The Times, 25 October, 1809.
11. Vaughan Williams R. And Holst G. Hiers and Rebels. London, 1959.
12. Young K. Music's great Days in the Spas and Waterplaces. Glasgow, 1968.

MUSICAL THEATER OF THE VICTORIAN ERA : HISTORICAL AND CULTUROLOGICAL ASPECT

Tatarnikova Anzhelyka – Doctor of Art History, Associate Professor
of the Department of Art History and General Humanities
International Humanitarian University, Odessa

The article is devoted to the review of the Victorian era in the context of the English cultural and historical «model of the world». The value-semantic attitudes of this socio-cultural period of the British Empire of the second half of the XIX century and their implementation in art are determined. The information about the Victorian musical theater as a national sign in the English musical and theatrical culture of the specified period is summarized. Genre models of the Victorian theater – ballad opera, Savoy opera – are analyzed.

Key words: Victorian era, musical theater, ballad opera, Savoy Opera, musical and theatrical culture.

UDC 782.1

MUSICAL THEATER OF THE VICTORIAN ERA : HISTORICAL AND CULTUROLOGICAL ASPECT

Tatarnikova Anzhelyka – Doctor of Art History, Associate Professor
of the Department of Art History and General Humanities
International Humanitarian University, Odessa

Problem statement and relevance of the study. English musical theater of the Victorian era, received the definition of a «closed genre» and today remains a little-known and little-studied phenomenon that determines the relevance of the stated topic. *Purpose of the article.* Generalization of information about the historical and cultural period of Great Britain in the second half of the XIX-early XX century – the «Victorian era» – various socio – moral aspects of which received musical and theatrical embodiment in the English National Musical Theater on the example of ballad opera, Savoy opera.

Research methodology. Research methods. The methodology of the work has a complex character and is based on a combination of the foundations of cultural, historical-typological, etymological, art history types of research, which make it possible to identify the National specifics of English musical theater in the context of Victorian culture.

Results. The long reign of Queen Victoria is defined as the Golden Age of the British Empire, it was during this period that a special type of English culture was formed, based on purely national historical traditions, and special foundations, norms of behavior in the family and society defined the concept of «Victorian morality». It is determined that this period is marked by the revival of church foundations in England, all spheres of art and culture are intensively developing, in particular, historical painting, Victorian (Gothic) romance, neo – Gothic style in architecture. The musical culture of Victorian England after the «age of silence» enters a stage called the new renaissance.

Novelty. The paper analyzes for the first time a little-known area of English musical theater for Russian cultural knowledge and musicology – the Victorian Theater on the example of ballad opera and Savoy Opera.

The practical significance. The practical value of the work lies in the possibility of using materials in the courses «History of foreign music», «Musical cultural studies», «History of musical Theater».

Key words: Victorian era, musical theater, ballad opera, Savoy Opera, musical and theatrical culture.

Надійшла до редакції 20.10.2023 р.